

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Відділ науково-методичної роботи
Інститут бібліотекознавства
Семінар

**«ЗБЕРЕЖЕННЯ ФОНДІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ У
ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»**

**БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОНД НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
УКРАЇНИ – ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ**

КУЛАКОВСЬКА ТЕТЯНА ЛЕОНТІЇВНА,
кандидатка історичних наук,
старша наукова співробітниця

БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

➤ **Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.**

- Загальний обсяг бібліотечного фонду – **16,093** млн од. зб.
- Фонд рукописів, стародруків, рідкісних видань, історичних колекцій, архівний фонд України та депозитарій НБУВ має статус національного культурного надбання України (з 2001).

➤ **Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника.**

- Загальний обсяг бібліотечного фонду – **понад 8** млн од. зб.
- Рукописні книги 2-ї пол. XI–XVIII ст., інкунабули, палеотипи, стародруки, рідкісні книжкові та періодичні видання, мистецькі твори (рисунок, акварелі, гравюри), нотний фонд, картографічна колекція має статус національного культурного надбання України (з 2001), **5,8** млн од. зб.

➤ **Бібліотеки наукових установ НАН України (дані на 01. 01. 2023 р.).**

- **93** бібліотеки та науково-інформаційних підрозділи, у т. ч.: Одеського археологічного музею (1825 р. з.), Державного природознавчого музею м. Львова (1870 р. з.), Фізико-хімічного інституту ім. О. В. Богатського м. Одеси (1911 р. з.); 33 бібліотеки створено у 1920-1940-х рр.
- Загальний обсяг бібліотечного фонду – **8,5** млн прим., у т. ч. зарубіжні видання - **2,5** млн прим. (зокрема, унікальні зібрання зарубіжних наукових періодичних видань від часу заснування установ).
- **121** книжкова колекція та особова бібліотека видатних вчених – засновників всесвітньовідомих академічних установ та наукових шкіл.

➤ **Сукупні ресурси Бібліотечно-інформаційного комплексу на паперових носіях – понад 32,2** млн од. зб.

ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОБОТИ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ НАН УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ – ЗБЕРЕЖЕННЯ УНІКАЛЬНИХ ФОНДІВ ВІД ФІЗИЧНОГО ЗНИЩЕННЯ І РУЙНАЦІЇ

- ✓ Організація захисту та збереження особливо цінних та рідкісних видань, архівних і рукописних документів, історичних колекцій та мистецьких зібрань, що мають статус національного надбання.
- ✓ Переміщення у більш захищені місця зазначених вище складових національного надбання, рідкісних та цінних документів, наукової спадщини, що зберігаються у фондах бібліотек наукових установ.
- ✓ Прискорення оцифрування історико-культурних фондів та джерел наукових знань з метою збереження інформації та надання її у відкритому доступі користувачам.
- ✓ Допомога міжнародних фондів, організацій, національних бібліотек у порятунку й цифровому збереженні культурної та наукової спадщини України: пакувальні та реставраційні матеріали, обладнання для оцифрування документів, комп'ютерна техніка, вогнегасники; сприяння у проходженні стажувань, участі в міжнародних проєктах, форумах тощо.
- ✓ НБУВ як науково-методичний центр з питань збереження фондів: науково-прикладні дослідження; підготовка методичних рекомендацій, консультацій, інструкцій, наукових збірників; організація підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців з широкого кола питань фізичного збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФОНДІВ БІБЛІОТЕК НАУКОВИХ УСТАНОВ НАН УКРАЇНИ ЯК СКЛАДНИКА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

- Вилучення видань антиукраїнського змісту та радянської доби відповідно до **«Рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України»** (від 23 травня 2022 р.). Документ не є нормативним і носить рекомендаційний характер. Вище зазначені видання вилучаються відповідно до вже чинних нормативно-правових актів.
- ст. 18 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (останні зміни внесено 2021 р.): причини вилучення: **ветхі видання, ті, що втратили актуальність, наукову та виробничу цінність або які мають дефект, дублетні.**
- ст. 19 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»: бібліотеки, незалежно від форм власності, не мають права вилучати та реалізовувати документи, віднесені до цінних і рідкісних видань, унікальних документальних пам'яток, крім випадків, передбачених законодавством.
- Наукові видання радянської доби за профілем діяльності установ, що часто становлять ядро фонду багатьох бібліотек, вилучатись як такі, що втратили актуальність або наукову цінність можуть лише за погодженням з Інформаційно-бібліотечними радами установ та з дозволу адміністрації.

ПЛАН РОБОТИ БІБЛІОТЕК НАУКОВИХ УСТАНОВ НАН УКРАЇНИ НА НАЙБЛИЖЧУ ТА СЕРЕДНЬОСТРОКОВУ ПЕРСПЕКТИВУ ЗІ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ ПІД ЧАС ВІЙНИ, НА ВИПАДОК НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ І ТЕХНОГЕННИХ ЗАГРОЗ (відповідно до рекомендацій Інформаційно-бібліотечної ради НАН України)

➤ **Бібліотеки повинні розробити:**

- перелік цінних та рідкісних видань та тих, які користуються підвищеним читацьким попитом;
- план евакуації таких видань у захищені місця на випадок ракетних обстрілів, пожеж, аварій водопровідних та каналізаційних мереж тощо.

- ## ➤ **Розгорнути роботу** з оцифрування найцінніших документів із фондів бібліотек та забезпечити їх збереження на зовнішньому накопичуванні за відповідного матеріально-технічного забезпечення адміністрацією установи цього напрямку діяльності.

➤ **Стратегічними завданнями є:**

- розробка і реалізація програми оцифрування цінних, рідкісних та документів підвищеного попиту, що зберігаються у фондах бібліотек наукових установ;
- забезпечення умов для зручного багатоаспектного використання оцифрованих документів професійною аудиторією та користувачами електронних мереж;
- створення та розвиток цифрових колекцій видань установ і забезпечення їхнього збереження.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ
